

Jaarplan energietransitie

Met vooruitblik

Inhoud

.....	0
1. Inleiding	2
2. Kader	4
3. Opwek van energie, Regionale Energie Strategie (RES)	6
3.1 De RES in 2022.....	6
3.2 Opwekken zonne-energie.....	7
4. Energie besparen en van het aardgas af: Transitievisie Warmte	11
4.1 Transitievisie Warmte (TVW).....	11
4.2 Proeftuin Aardgasvrije Wijken.....	12
4.3 Energie Besparen.....	14
5. Communicatie	16
6. Programma en Organisatie	18
7. Begroting	21
8. Meerjarige vooruitblik	22
Bijlage 1: Dashboard Energietransitie	24
Bijlage 2: planning stukken voor de gemeenteraad en raadscommissie	25

1. Inleiding

Dit Jaarplan energietransitie 2022 lijkt op het jaarplan 2021. Dat komt vooral omdat de opzet en structuur van vorig jaar overgenomen is. Die was nog zeer bruikbaar en het geeft aan dat er langs dezelfde hoofdlijnen gewerkt wordt. Wat ook nog niet veranderd is ten opzichte van vorig jaar, is de grote onzekerheid over de bijdrage van de rijksoverheid aan de energietransitie. De verwachting toen was dat er snel duidelijkheid zou komen, zodat we nog dit jaar een nieuw meerjarenprogramma konden maken, maar het is anders gelopen in Den Haag. Daarom is in dit jaarplan een hoofdstuk toegevoegd met daarin een doorkijk naar de komende jaren, de ontwikkelingen die we voor ons zien in en na 2022. De richting daarvan is veelal duidelijk, het tempo van uitvoering hangt nauw samen met de financiële en juridische kaders die 'Den Haag' ons gaat bieden. Vooralsnog houden we daarbij vast aan de afspraken in het Klimaatakkoord en Hilversum aardgasvrij in 2040. Mocht dat nodig zijn dan komt er een aanvulling op dit jaarplan in de loop van 2022.

Dit jaarplan 2022 mag dan lijken op het vorige, toch is er inhoudelijk veel veranderd. Er is op alle beschreven terreinen veel gebeurd, een transitie waardig. Zowel met het vaststellen van beleid middels de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) en de Transitievisie Warmte (TVW), als met alle in 2021 aangepakte projecten. Maar zeker ook bij de inwoners van Hilversum, hun bedrijven en hun organisaties die zich inspannen om de energietransitie waar te maken. Zij isoleren hun woningen en bedrijven, leggen zonnepanelen op het dak en sommigen zijn al van het aardgas af. Zij organiseren zich beter.

De gemeente geeft invulling aan haar rol als regisseur. Door de samenwerking en professionalisering van de energievoorziening te faciliteren, door de aanpak van het Energiedienstenbedrijf op te schalen, door het Duurzaam Bouwloket beter in positie te brengen als energieloket. En door een goede samenwerking tussen die organisaties te bevorderen en zo een aanpak te bouwen, waarmee informatie, advies, begeleiding en uitvoering goed georganiseerd is voor alle Hilversummers die hun huizen en andere gebouwen willen verduurzamen. Daarnaast organiseren en stimuleren we ook de duurzame opwekcapaciteit van energie met zonnepanelen, vooral op (grote)daken, boven parkeerplaatsen en op mogelijke landlocaties als het vliegveld. Bovendien worden de resultaten in beeld gebracht: als bijlage bij dit jaarplan zit een Dashboard. Dat zal vervolgens bij elke Jaarrapportage inzicht geven over de voortgang van de energietransitie in Hilversum. Op deze wijze geeft de gemeente invulling aan de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport ([advies rapport 2021/13](#)), waarmee enerzijds de regierol vorm krijgt en anderzijds de resultaten inzichtelijk worden voor de raad.

Op die basis gaan we in 2022 de volgende stappen zetten. Verder bouwen aan een goede, duidelijke structuur in organisatie en samenwerkingen, intern en vooral extern. Op basis van heldere keuzes in de RES en de TVW, met de projecten en producten die daarbij horen. Daarover gaat dit jaarplan. Met daarin nog steeds grote onzekerheid over de financiële mogelijkheden die de rijksoverheid en ook de EU ons gaan bieden. Om daar goed gebruik van te kunnen maken zodra dat mogelijk is, bereiden we ons voor. We houden goed in de gaten waar de kansen (komen te) liggen en zorgen dat we plannen 'op de plank hebben liggen', teneinde ook gebruik te kunnen maken van de gelden die beschikbaar komen. Want dat is wel zeker: er komen extra middelen beschikbaar voor de energietransitie. De vraag is hoeveel, wanneer en voor welke doelen specifiek.

Voordat het over de inhoud gaat, is het kader van belang waarbinnen dit jaarplan tot stand komt (hoofdstuk 2). Daarna gaat het over de twee grote uitdagingen in de energietransitie: de opwek van duurzame energie (3) en de besparing van energie (4), inclusief de projecten die daarmee

samenhangen. Een apart hoofdstuk (5) is geweid aan de communicatie over de energietransitie, een heel belangrijk aspect. Hoe het allemaal georganiseerd wordt staat in hoofdstuk 6, de financiën in 7. Nieuw dit jaar is hoofdstuk 8, de meerjarige vooruitblik. Als bijlagen tenslotte een planning van de stukken die de raad op dit gebied krijgt voorgelegd in 2022 en het Dashboard Energietransitie.

2. Kader

Wettelijk kader

Het wettelijk juridisch kader is de Klimaatwet (2019), die de Nederlandse overheid verplicht om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 49 procent en in 2050 met 95 procent te verminderen ten opzichte van 1990. Daarnaast moet in 2030 minimaal 27 procent van alle energie die in Nederland wordt gebruikt duurzaam (zonder CO₂-uitstoot) worden opgewekt. Voor 2050 wordt gestreefd naar 100 procent. Overigens zijn deze cijfers al weer achterhaald door een forse aanscherping waar de EU toe besloten heeft en die Nederland zal moeten gaan verwerken in de Klimaatwet.

De basis is en blijft het beperken van de uitstoot van CO₂ en andere gassen die het broeikaseffect veroorzaken. Daartoe is in 2015 in Parijs een akkoord getekend door bijna 200 landen, waaronder Nederland. Zij spraken af te streven naar het beperken van de uitstoot, zodat de stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde beperkt blijft tot 1,5 graad ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Een stijging van 2,0 graden is het overeengekomen maximum. Zowel de EU als ook Nederland hebben die afspraak vertaald naar reductiedoelen voor 2030 (aanvankelijk -49%, inmiddels door de EU verhoogd naar -55%) en 2050 (-95%). Inmiddels is in grote delen van de wereld het beleid vastgelegd om in 2050 vrijwel geen CO₂ meer uit te stoten. Bovendien zullen de afspraken uit het Parijs-akkoord naar verwachting de komende jaren verder aangescherpt en geconcretiseerd worden.

In Nederland is het Klimaatakkoord ondertekend door alle overheden en een lange reeks (koepel)organisaties van werknemers, werkgevers, bedrijfsleven en natuur- en milieuorganisaties. Bovendien zijn de doelen ook in de Klimaatwet verankerd. De Nederlandse rechter heeft tot in hoogste instantie geoordeeld dat het Klimaatbeleid van de staat in rechte afdwingbaar is (het Urgenda-vonnis). Kortom: er is geen discussie over de opgave die er ligt en waaraan ook de gemeenten zich (via de VNG) gecommitteerd hebben.

RES en TVW

We moeten minimaal doen wat nodig is om deze doelen te halen, ook in Hilversum. Daarbij is een rolverdeling afgesproken, waarbij gemeenten vooral verantwoordelijk zijn voor de opwek van duurzame energie op land middels windmolens en zonnepanelen (RES) én voor de gebouwde omgeving: het verbruik van energie in huizen en andere gebouwen (TVW). Zowel de RES als de TVW zijn in 2021 vastgesteld door de raad en daarmee staand beleid voor Hilversum. Met de aanpak van de mobiliteit, landbouw en industrie hebben gemeenten soms wel te maken, maar zijn andere partijen leidend. Bovenop de nationale doelen heeft de gemeenteraad zichzelf de opdracht gegeven om in 2040 geen aardgas meer nodig te hebben in de gemeente.

Monitoren

Tegelijk met dit Jaarplan 2022 is een monitoringsplan voor de energietransitie opgesteld en in twee sessies met commissieleden besproken. Besloten is om op basis daarvan een Dashboard samen te stellen, dat de raad in staat stelt om de vorderingen te beoordelen. Dat Dashboard is als bijlage bij dit Jaarplan gevoegd en zal in het vervolg jaarlijks bij de Rapportage in het voorjaar gevoegd worden.

Dit jaar stelt ons daarbij wel voor een dilemma: zoals boven beschreven zal de kwantiteit van hetgeen we kunnen bereiken voor een belangrijk deel samenhangen met de mogelijkheden die het Rijk ons gaat bieden. Die worden pas duidelijk als er een nieuwe regering is. Daar bovenop komen de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 en de vorming van een nieuw college.

Op dit moment zijn we echter gehouden aan het bestaande budget, terwijl tegelijkertijd de Klimaatwet en het Klimaatakkoord een inzet vereist die enkele malen groter is. Toch zullen we in de komende hoofdstukken doelen opnemen en die zo SMART mogelijk formuleren, teneinde te kunnen monitoren.

3. Opwek van energie, Regionale Energie Strategie (RES)

3.1 De RES in 2022

Onderwerp	Doel 2022	Begroot
RES - Bijeenkomsten	Volgens uitvoeringsplan RES	€ 5.000
Zon op vliegveld*	Voorbereiden uitvoering, vergunningverlening	*
Zon op parkeerplaatsen	2 parkeerplaatsen uitvoeren	€ 30.000
Zon op grote daken*	10 grote daken realiseren	*
Zon op nieuwe locaties	Onderzoek mogelijkheden uitwerken	€ 25.000
Projectleider Zonprojecten		€ 75.000
Versnellen Zon op Schooldak (amendement 21-184)	Uitvoering starten	€ 100.000
Green Deal Coach Kantoren en bedrijfsmatig vastgoed**		€ 55.000
Green Deal Coach Mediapark**		€ 35.000
Totaal		€ 325.000

* Deze projecten vergen in 2022 geen investering in middelen door de gemeente. De Green Deal Coach en de Projectleider worden ingezet bij realisatie van Zon op Dak en Zon op Vliegveld.

**De Green Deal Coaches stimuleren zowel opwek als besparing van energie, maar zijn hier opgenomen in het Jaarplan.

De Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 van Noord-Holland Zuid (NHZ) is medio 2021 vastgesteld door gemeenten (met uitzondering van de gemeente Landsmeer), provincie Noord-Holland en waterschappen. In december 2021 nemen hun colleges en dagelijks besturen een besluit over het Uitvoeringsprogramma RES 1.0 NHZ, dat loopt tot en met 2025. De vaststelling van de RES 2.0 (juli 2023) is een natuurlijk moment om het uitvoeringsprogramma te evalueren en waar nodig aan te passen.

Het doel van Hilversum in de RES is in 2030 95 GWh extra opwek van zonne-energie. Dat betekent een verveelvoudiging ten opzichte van het huidige aantal zonnepanelen, dat in 2019 goed was voor circa 9 GWh duurzame energie (35 TJoule, bron Klimaatmonitor ministerie EZK). Samen is dat 104 GWh, bijna evenveel als de huidige elektriciteitsbehoefte van de woningen in Hilversum van 107 GWh (cijfer 2019, bron Klimaatmonitor ministerie EZK). De totale energiebehoefte van Hilversum is 1567 GWh (cijfers energieverbruik 2019, inclusief vervoer, bron Klimaatmonitor ministerie EZK).

Extra zonnepanelen in 2030	GWh	Hectare	Aantal zonnepanelen
Grote daken	89	83	280.000
Parkeerplaatsen	5,5	5	16.500
Geluidsschermen	0,5	0,5	2.000
Vliegveld	0,15-0,35	< 0,5	1.500
Verkenning nieuwe locaties	-	-	
Totaal	95	89	300.000

Vertaald naar aantal zonnepanelen betekent dit dat in totaal circa 300.000 nodig zijn in 2030. Daarvan zijn er inmiddels circa 20.000 gerealiseerd (2020).

3.2 Opwekken zonne-energie

Prioriteiten zonne-energie 2022:

1	Zon op daken
2	Zonnepanelen vliegveld
3	Zon boven parkeerplaatsen
4	Verkennen kleinschalige zonneparken met participatie

In het RES-bod staat ook zon op geluidsschermen in 2030 bij een deel van de A27, maar in 2022 ligt dit in de praktijk stil omdat het Rijk dit tracé niet heeft opgenomen in hun uitvoeringprogramma voor Hernieuwbare energie op rijksgrond (OER) voor de komende jaren.

1 Zon op grote daken

Hier ligt de focus van de inzet van onze capaciteit en middelen, want 90% van ons RES bod betreft zonne-energie op grote daken. Tevens is het stap 1 op de zonneladder, een logische plek om te beginnen. Belangrijke partners hierin zijn ondernemers en instellingen, want zij zijn veelal de eigenaren van de grote daken ('groot' dak is > 15 kWpiek opwekvermogen, minimaal 60 panelen). We willen dat op drie manieren gaan doen in 2022 door:

- a. Zon op dak onderdeel als onderdeel van een aanpak toekomstbestendig ondernemen
- b. Hernieuwen Green Deals 2.0
- c. Stimuleren collectieve projecten door energiecoöperaties

1a Zon op dak als onderdeel van aanpak toekomstbestendig ondernemen

De grote daken zijn veelal in eigendom bij bedrijven en instellingen (bv zorg of onderwijs). De opgave om zonne-energie op daken te realiseren, is niet los te zien van een veel bredere transitieopgave om te verduurzamen. Dat gaat niet alleen om energiegebruik (Klimaatakkoord 55% CO₂ reductie in 2030), maar ook om materiaalgebruik; Nederland staat voor de opgave om in 2030 een 50% circulaire economie te zijn. Dat betekent een halvering van de (klimaat)impact van materiaal- en energiegebruik binnen tien jaar tijd. Dat is een grote transitie en het begeleiden hiervan vergt ook ontwikkeling van de rol van de gemeente.

In 2022 willen we daarom onze rol als overheid veranderen en ondersteuning gaan bieden aan alle bedrijven en stichtingen om toekomstbestendig te gaan ondernemen. Dit doen we met een brede blik op duurzame transitie; energie, circulair, klimaatadaptatie, biodiversiteit, sociale functie, etc.. Hiervoor richten we de inzet van verschillende overheidstaken in Hilversum op toekomstbestendig ondernemen;

- We ontwikkelen stimulerend toezicht in samenwerking met de OFGV en doen mee aan het Energiebesparingsakkoord van de Provincie 2022-2025 (collegebesluit december 2021);
- We bundelen beleid gericht op ondernemers, arbeidsmarkt, innovatie en duurzaamheid (gemeente, regio, MRA, EBU, provincie, rijk en EU) en gaan door met het bieden van ondersteuning aan bedrijven en instellingen om zonne-energie te realiseren (inzet Green deal coaches en regionaal project Zonwinst).
- Waar mogelijk trekken we nieuwe subsidies aan of ondersteunen ondernemers en instellingen om deze aan te vragen. Bijvoorbeeld provinciale subsidie voor duurzame ontwikkeling na de coronacrisis. Veel van deze subsidies zijn (ook) geschikt voor het realiseren van zon op dak. Hierin werken we nauw samen met de regio Gooi- en Vechtstreek

in het project 'Zonwinst', waarbij een adviesbureau bedrijven bezoekt en helpt bij realisatie van zonnepanelen op het gebouw. Ook met de organisaties van bedrijven in Hilversum, zoals ondernemersvereniging Hilversum Zuid-West werkt de gemeente samen om de energietransitie te stimuleren.

- We ontwikkelen een aanbod om zon op schooldak te versnellen, in samenhang met het Integraal Onderwijshuisvestingsplan 2020-2035. Daarmee geven we uitvoering aan amendement 21-184 "zon op schooldaken". De kern daarvan is de volgende alinea in de Begroting 2022; 'De gemeente Hilversum zet in het kader van duurzaamheid in op het versnellen van de verduurzaming van scholen (maatschappelijk vastgoed), door middel van het versneld realiseren van zonnepanelen op alle geschikte grote daken van schoolgebouwen. De gemeente neemt in samenspraak met de desbetreffende schoolbesturen een voortrekkersrol bij deze verduurzamingsmaatregel. Bij de uitvoering wordt gebruik gemaakt van de expertise van energiecoöperaties. Voor deze maatregel wordt een budget vrijgemaakt voor zonnepanelen ad €100.000,- in 2022, wat ten laste komt van het begrotingsresultaat.' We werken samen met energiecoöperatie HilverZon en de schoolbesturen aan de uitvoering.
- We bouwen verder op de huidige samenwerking met de lokale ondernemers(verenigingen) en instellingen. Toekomstbestendig ondernemen biedt ook de lokale werkgelegenheid en nieuwe kansen voor de arbeidsmarkt, omdat de energietransitie om steeds meer inzet van (lokale) vakmensen vraagt. Bijvoorbeeld mensen met een opleiding installatietechniek van het MBO Arenapark.

1b Hernieuwen Green Deals 2.0

Onder Green deals verstaan wij afspraken tussen de gemeenten en andere partijen om Hilversum samen te verduurzamen. Op deze manier werken we al jaren samen met ondernemers, onder meer aan zon op dak. Het is tijd om deze Green deals te hernieuwen, waarbij we door willen gaan met wat succesvol is én hierop doorbouwen met nieuwe kansen en mogelijkheden hier actief bij te betrekken. Daarbij zoeken we de samenwerking op met andere beleidsvelden, zoals economie, innovatie en betrekken we de het lokale netwerk van ondernemers evenals het (boven)regionale netwerk in de Gooi en Vechtstreek, MRA en EBU. Dat vergroot ook de kans om samen subsidies aan te vragen. Specifiek geven we bij deze hernieuwing ook aandacht aan zon op dak en de mediasector.

Green Deal kantoren en bedrijfsmatig vastgoed

Deze Green deal werkt, maar levert nog te weinig op. Daarom wordt voor 2022 een samenwerking gezocht met Toezicht en Handhaving ('Stimulerend Toezicht', conform Energiebesparingsakkoord provincie NH), economische stimulering en de bedrijvenverenigingen. Doel is om bedrijven in Hilversum zo goed mogelijk te ondersteunen bij het maken van een plan om te verduurzamen én te helpen bij de uitvoering daarvan. Met goed advies en begeleiding én de stok achter de deur voor wie niet mee wil doen. Gezien het belang van de bedrijven voor de energietransitie in Hilversum, is inzet op dit punt ook in de komende jaren nodig.

Green Deal Media

Naast een haalbaarheidsonderzoek naar het overkappen met zonnepanelen van de grote parkeerplaats op het Mediapark en het aanbesteden van circa 11.000 zonnepanelen op daken, is in 2021 aan een samenwerkingsstructuur gewerkt. De mediabedrijven kunnen alleen in samenwerking werkelijke stappen maken in de verduurzaming van het Mediapark. In 2021 zijn er daartoe 7 werkgroepen gevormd, die elk met een onderdeel van de transitie aan de slag gaan. Van elk van de 7 groepen zijn tenminste 4 mediabedrijven lid.

1. Afval: inzameling, verwerking, contracten, voortzetting van het eerdere traject etc.
2. Data centers: hergebruik van restwarmte, vrije koeling, koudeopslag etc.
3. Elektriciteit / smart grid: accu's, laden, zonnepanelen, groene stroom, backups etc.
4. Energie: warmteopwekking, gebouwschillen, lage temperatuurverwarming etc.
5. Media maken: productie meten met Albert, groen produceren, groen inkopen etc.
6. Mobiliteit en transport: mobiliteitsplan, biodiesel, elektrisch vervoer, deelvervoer etc.
7. Omgeving en bewustwording: buitenruimte en faciliteiten, voedsel, biodiversiteit etc.

Doel voor 2022 is om op al deze 7 terreinen uitvoeringsplannen en afspraken vast te leggen, waaronder zonnepanelen op alle geschikte daken en de grote parkeerplaats.

1c Stimuleren collectieve zon op dak projecten door energiecoöperatie HilverZon

Dit doen we in 2022 door energie in te kopen bij HilverZon en hen te steunen met subsidie om collectieve zonnedaken te realiseren.

In regionaal verband kopen we lokale duurzame energie in bij lokale energiecoöperaties via koepelorganisatie energiebedrijf OM. Om te beginnen 20% van de energiebehoefte voor de gemeentelijke bedrijfsvoering in de komende twee jaar. Zo krijgt de gemeente duurzaam opgewekte elektriciteit uit eigen omgeving (als HilverZon de panelen heeft kunnen realiseren). We zoeken samen met HilverZon naar geschikte locaties voor die opdracht en willen op termijn doorgroeien naar 100% inkoop van lokale, duurzame elektriciteit.

Naast het geven van isolatieadvies met energiecoaches, is het belangrijkste doel van de energiecoöperatie HilverZon om Postcoderoosprojecten (PCR) te realiseren. In een PCR-project kunnen particulieren zonnepanelen kopen op een (groot) dak bij hen in de buurt en zo van relatief goedkope (eigen) duurzame elektriciteit gebruik maken. De organisatie van dat systeem ligt bij de coöperatie, de dak-eigenaar krijgt een kleine vergoeding. HilverZon heeft een wachtlijst van bijna 2000 panelen voor een Postcoderoosproject. De gemeente ondersteunt HilverZon met subsidie om dit alles mogelijk te maken en uit te breiden. Een eenmaal gerealiseerd PCR-project wordt betaald uit de opbrengsten van de elektriciteit. HilverZon is bij alle openbare zonnepanelen-projecten in Hilversum betrokken.

De doelstelling voor 2022 is om de wachtlijst weg te werken, dus 2000 zonnepanelen erbij in Postcoderoos, en om te starten met de realisatie van extra 2500 panelen ten behoeve van elektriciteitslevering aan de gemeente.

2 Zonnepanelen vliegveld

In 2022 gaan we het project nader uitwerken, in afstemming met de bewoners en andere partijen in de directe omgeving, waaronder buurgemeenten Wijdmeren en De Bilt. Het gaat om twee locaties op het vliegveld, één op het veld aan de westzijde en één op het dak van de hangars aan de oostzijde. Voor zonnepanelen op het veld is participatie, een goede landschappelijke inpassing en verankering in het omgevingsbeleid relevant. Daarvoor is projectleiding nodig, om te borgen dat dit zorgvuldig gebeurt en met als concreet doel om in 2022 de vergunning en subsidieaanvraag voor dit project rond te krijgen. Zonnepanelen op de hangars is te zien als een 'zon op dak' project en deze zijn doorgaans vergunningvrij, zodat hiervoor geen projectleiding vanuit de overheid nodig is. Wel heeft de gemeente een rol om vanuit het Omgevingsbeleid (bijvoorbeeld Omgevingsvisie Hilversum 2040) mee te denken over de plannen van de Stichting Vliegveld om te verduurzamen en geleidelijk over te stappen op elektrisch vliegen. Ook biedt de gemeente het vliegveld de Green deal coach aan, om het 'zon op dak' project op de hangars te versnellen en te verbinden andere mogelijke zonne-energie projecten in de buurt, zowel in Hilversum als Wijdmeren. In 2022 streven we voor RES-zoekgebied vliegveld Hilversum naar een vergunning voor zonnepanelen en SDE++ subsidie.

3 Zon boven parkeerplaatsen

Eén van de mogelijkheden om voldoende duurzame energie op te wekken binnen Hilversum, is het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen. Het voordeel daarvan is dat het geen extra ruimte kost (dubbel ruimtegebruik) en dat de auto's droog en in de schaduw staan. Bovendien worden die auto's steeds vaker elektrisch aangedreven en kunnen die overdag onder zo'n parkeerdak met zonnestroom opgeladen worden. In de nabije toekomst kan die enorme rijdende accu gezamenlijk de buurt 's-avonds en 's-nachts van elektriciteit voorzien. Na onderzoek en marktverkenning in 2021, willen we in 2022 starten met de ontwikkeling van het overkappen van parkeerplaatsen op het Mediapark en bij het Kininelaantje. Er wordt ook gekeken naar mogelijkheden op parkeerplaatsen bij winkelcentra in Kerkelanden en De Meent. We werken samen met initiatieven uit de samenleving, zoals van energiecoöperatie Hilversumse Energietransitie (HET) over elektrisch autodelen in combinatie met zonnepanelen boven parkeerplaatsen.

Parkeerplaatsen groter dan een hectare brengen zoveel elektriciteit op, dat de bouw en beheer van de installatie daaruit betaald kan worden. Helaas is er daar maar één van in Hilversum, op het Mediapark. Bij kleinere parkeerplaatsen wordt dat moeilijk, zo niet onmogelijk. Daar is geen sluitende businesscase te maken. Gezien het maatschappelijk belang van het overkappen van parkeerplaatsen met zonnepanelen, zou de gemeente budget beschikbaar moeten stellen voor de onrendabele top van kleinere parkeerplaatsen. Hoe groot dat bedrag is, verschilt per project en is afhankelijk van een reeks lokale factoren. Maar zo goed als de parkeerplaats zelf en de straatlantaarn daarop een investering waard is, is een zonnedak dat ook.

We zoeken ook de samenwerking op met andere beleidsvelden binnen de gemeente zoals mobiliteit en groen, om zo samen keuzes te kunnen gaan maken om de openbare parkeerplaatsen te gaan inzetten voor de duurzame transitie; autodelen, zonne-energie, deelfietsen, Mobility As A Service (MAAS) en klimaatadaptatie door middel van waterberging en bomen.

4 Verkennen kleinschalige zonneparken in het groen met participatie

Het RES-bod vanuit onze gemeente is in 2030 goed voor een deel van de vraag naar elektriciteit, terwijl we weten dat de vraag naar elektriciteit de komende jaren zal stijgen door de overstap naar elektriciteit voor vervoer en verwarming. Daarom is het belangrijk om ook verder te zoeken naar nieuwe opties om lokaal energie op te wekken. In 2021 heeft de Participatiecoalitie een verkenning uitgevoerd naar de lokale mogelijkheden, beschreven in de rapportage "Kleinschalige duurzame energie in de Gooi en Vechtstreek". Hierin staan schetsontwerpen voor concrete casussen, waarvan één in Hilversum, naast de Hilversumse Meent. Energiecoöperaties en natuurorganisaties zijn betrokken geweest bij het onderzoek. Kansrijke kleinschalige zoekgebieden kunnen opgenomen worden in de RES 2.0. Dit krijgt een vervolg in 2022 in de regio Gooi en Vechtstreek, met ondersteuning van het Servicepunt Duurzame Energie van de provincie Noord-Holland. Zo kunnen we in 2022 drie concrete locaties gaan verkennen in Hilversum, waaronder de locatie bij de Hilversumse Meent. Dit zal ook inzet vanuit de gemeente vragen, bijvoorbeeld om mee te denken vanuit ons beleid voor biodiversiteit en klimaatadaptatie (het nieuwe Programma Groen) en om te streven naar een zo groot mogelijke waarde van de projecten voor en door bewoners. Denk bijvoorbeeld aan energietuinen, waar zowel bewoners als de natuur baat bij hebben.

In 2022 voeren we met steun vanuit de RES Noord-Holland Zuid verkenningen uit naar kleinschalige zonneparken in het groen. We verwachten drie locaties te kunnen verkennen en streven naar projecten die duurzame energie opleveren, het groen verbeteren en waar bewoners aan meedoen.

4. Energie besparen en van het aardgas af: Transitievisie Warmte

4.1 Transitievisie Warmte (TVW)

Doel	Begroot
Geothermie (amendement 21-185)	€ 50.000
Onderzoek collectieve warmtevoorzieningen (amendement 21-194)	€ 50.000
Totaal	€ 100.000

De Transitievisie Warmte is op 6 oktober 2021 na een uitgebreid participatietraject vastgesteld door de raad. De hoofdlijn in de visie is dat de gemeente Hilversum kiest voor de individuele aanpak van woningen en andere gebouwen om van het gas af te gaan. Geen nieuwe collectieve warmtenetten dus, tenzij een burgerinitiatief daar uitdrukkelijk om vraagt in een bepaalde wijk of buurt. De aanpak per woning geeft de Hilversummers de vrijheid om zelf te bepalen hoe en wanneer precies de stappen genomen worden om een alternatief voor aardgas te installeren. Dat betekent in de meeste gevallen vergaand isoleren van de woning en vervangen van de HR-ketel door een warmtepomp. In dat proces worden de bewoners zo goed mogelijk begeleid door advies en een passend aanbod vanuit de markt, georganiseerd door het Energie Diensten Bedrijf (EDB). Daarnaast en in goede samenwerking met het EDB zorgen de energiecoöperaties gezamenlijk voor voldoende energiecoaches om burgers van voorlichting en advies te voorzien bij het aanpakken van hun huis. Het loket waar bewoners terecht kunnen met al hun vragen over de verduurzaming van hun huis is het Duurzaam Bouwloket.

Over vijf jaar wordt de Transitievisie Warmte herzien aan de hand van de ontwikkelingen en kennis die dan beschikbaar is. De komende periode gaan we aan de slag met het uitwerken en in de praktijk brengen van zeven uitvoeringslijnen. In het kader van deze uitvoeringslijnen maken we afspraken met het Energiedienstenbedrijf, de energiecoöperaties, het Energieloket en andere stakeholders. In het voorjaar van 2022 willen we een eerste terugkoppeling geven van de voortgang. Daarbij zullen we ook aangeven hoe we de vorderingen in de toekomst zullen rapporteren. De 7 uitvoeringslijnen in de TVW zijn:

1. Informatievoorziening over verduurzamen van de woning
2. Routekaarten voor woningtypen: wat ligt voor de hand om te doen bij jouw type huis?
3. All-in pakketten: per woningtype samengestelde pakketten om te verduurzamen.
4. Ondersteuning bewonersinitiatieven voor collectieve aanpak.
5. Aandacht voor monumenten en beschermde stadsgezichten
6. Voortzetten huidige instrumenten als duurzaamheidslening, samenwerking energiecoöperaties, etc.
7. Monitoren en evalueren en op basis daarvan de TVW bijstellen.

Geothermie/Proefboringen

Geothermie (aardwarmte van grote diepte) heeft in Hilversum in theorie een behoorlijke potentie om als midden- en /of hoge temperatuurbron voor warmtenetten te dienen en zo een alternatief te vormen voor het gebruik van aardgas. Maar de beschikbaarheid van geothermie is onzeker omdat er weinig bekend is van de diepe ondergrond. Om de mogelijkheden van geothermie verder in beeld te brengen is er een haalbaarheidsonderzoek nodig. De gemeente kan dat niet zelf: de kennis ontbreekt

en het financiële risico is groot. Het zou minstens op regionaal of provinciaal verband opgepakt moeten worden.

Daarom is het van belang dat een consortium van bedrijven eind 2020 een opsporingsvergunning heeft aangevraagd, om onderzoek te mogen doen naar geothermie en het realiseren van geothermiec centrales, onder andere in Hilversum. De gemeente is blij met deze aanvraag, omdat hierdoor duidelijk kan worden in hoeverre geothermie een bijdrage kan gaan leveren aan de warmtevoorziening in Hilversum. De procedure schrijft voor dat het Ministerie van EZK (bevoegd gezag) een adviesaanvraag doet bij de Provincie. Via de Provincie worden relevante overheden betrokken om advies te geven, waaronder de gemeente Hilversum. De gemeente staat er in beginsel positief tegenover, maar blijft wel graag betrokken om lokale aspecten onder de aandacht te brengen. Overigens is voor een proefboring ook altijd een gemeentelijke Omgevingsvergunning vereist, waarin bepaalde voorwaarden opgenomen kunnen worden.

Om voldoende inzet op dit onderwerp te kunnen plegen, heeft de raad voor 2022 € 50.000 gereserveerd voor een ‘aanjager geothermie’ én nog eens € 50.000 voor onderzoek naar collectieve warmtesystemen, waarvan geothermie een mogelijke bron zou kunnen zijn, naast andere opties. Overigens is voor dergelijke onderzoeken ook gebruik te maken van provinciale fondsen, waarvoor de cofinanciering in Hilversum dus geregeld is.

4.2 Proeftuin Aardgasvrije Wijken

Proceskosten	Begroot (2021-2028)
Gemeentelijke bijdrage	€ 280.000
Eigen inbreng Liander	€ 214.343
Bijdrage onrendabele top	
Eigen inbreng de Alliantie	€ 180.000
Eigen inbreng Gooi en Omstreken	€ 104.000
Bijdrage PAW	€ 4.574.041
Totaal	€ 5.352.384

*Let op: PAW budget loopt over 8 jaren, staat los van budget voor energietransitie.

Eind oktober 2020 werd bekend dat de aanvraag onder het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) van het Rijk is toegekend. Dit betekent dat er ondersteuningsmiddelen zijn vrijgekomen en extra toegang is tot kennis- en leernetwerken. Na de toekenning is samen met de stakeholders een kwartiermaker gezocht om deze opschaling van de wijkaanpak vorm te gaan geven. Begin 2021 is de kwartiermaker gestart. De PAW Hilversumse Meent loopt van 2021 tot en met 2028. In die periode zullen 624 woningen van het aardgas gaan met als warmteoptie een warmtepomp in combinatie met een aardlus. Inmiddels is wel duidelijk geworden dat de gemeente de eigen inzet van personeel onderschat heeft: er zijn in 2021 ruim 2 maal zoveel uren besteed dan begroot was.

2022 staat in het teken van de verdere ontwikkeling van arrangementen in samenwerking met het Energiedienstenbedrijf en energieloket. Daarnaast zullen de eerste woningen worden opgeleverd die

van het aardgas gaan en wordt met nieuwe woningen een start gemaakt. Tevens wordt een buurtenergieplan met de bewoners van de noordelijke Meent opgesteld voor de uitrol van de transitie over het gehele projectgebied.

In 2022 wordt, waar mogelijk samen met betrokken organisatie en bewoners, gewerkt aan:

- Het uitvoeren en afronden van een eerste pilot met de gekozen warmteoptie, te weten noodzakelijke isolatiemaatregelen en een warmtepomp in combinatie met een aardlus. De keuze voor de warmteoptie is gemaakt bij de PAW aanvraag en heeft steun onder de betrokken stakeholders. Uit de pilot moet blijken hoe deze optie verder geoptimaliseerd kan worden en praktisch uitvoerbaar en schaalbaar is. Andere opties zoals een warmtenet of groene waterstof zijn voor de Hilversumse Meent geen of op dit moment geen serieus alternatief, maar worden wel in de gaten gehouden;
- Het op basis van deze pilot en in samenwerking met het Energiedienstenbedrijf ontwikkelen van arrangementen. Deze arrangementen zijn totaalpakketten, opgebouwd uit isolatiemogelijkheden, een warmteoptie of installatie (in dit geval een warmtepomp in combinatie met een aardlus) en de daarbij behorende financieringsmogelijkheden en inzet van de rijksbijdrage PAW voor het compenseren van de onrendabele top. De arrangementen zijn dusdanig modulair opgebouwd dat maatwerk en individuele keuzes daarin mogelijk zijn;
- Daarnaast zal met bewoners een buurtenergieplan worden opgesteld, waarin afspraken staan over de wijze waarop de aardgastransitie met behulp van deze arrangementen zal worden opgepakt, welke keuzes bewoners van de noordelijke Meent daarin hebben, met welk tempo en het aantal huizen dat per jaar van het aardgas af gaan.
- Tevens zullen in 2022 de eerste woningen opgeleverd gaan worden die van het aardgas zijn gegaan met hulp van de rijksbijdrage en zal ook worden gestart met een nieuwe groep huizen in de Noordelijke Meent. De keuze om van het aardgas te gaan en het moment waarop, is aan de huiseigenaren en de woningcorporaties zelf om te bepalen. Vanuit de wijk is aangegeven dat men er aan hecht dat daarin voorlopig ook geen onomkeerbare stappen worden gezet, zoals het weghalen van het aardgasleidingennet. Zolang als er mensen in de wijk gebruik maken van aardgas zal het hoofdleidingennet gehandhaafd blijven. Liander is verplicht om deze mensen op het leidingennet aangesloten te laten zo lang zij aardgas gebruiken.

Onderdeel van het uitvoeringsplan is nadere uitwerking op onderdelen/onderwerpen die voor 2022 op de rol staan:

- De aardgastransitie binnen het vastgoed van de betrokken woningcorporaties;
- Het wijkbreed voor de gehele Meent delen van de ervaringen en resultaten opgedaan in de PAW in de noordelijke Meent. De focus ligt op het PAW-deel van de Meent (ongeveer 1/3 deel van de wijk). Naast de basisvoorzieningen die er voor elke inwoner van Hilversum zijn, zoals het Energieloket (aanbesteed aan Duurzaam Bouwloket), kunnen Meentbewoners buiten het PAW-gebied profiteren van de kennis en ervaring die opgedaan wordt in het PAW-gebied. Daar waar kansen voor uitwisseling en of verbreding zich voordoen worden die benut;
- Het herhalen van buurtgesprekken en het continue betrekken van bewoners bij het proces al naar gelang hun eigen behoeften en mogelijkheden;
- Het gaande weg convergeren naar arrangementen per woningtype met 1 bepaalde warmteoptie;

- Aandacht en gedifferentieerde aanpak voor specifieke doelgroepen, zoals starters, senioren, mensen die gaan verbouwen en bewoners die gezamenlijk aan de slag willen met bijvoorbeeld hun dak.

Ook gaan we bij de uitwerking van de arrangementen aandacht geven aan het natuur inclusief uitvoeren van isolatiemaatregelen. Hiervoor zijn we een gezamenlijk project gestart met de provincie Noord-Holland en de omgevingsdienst OFGV.

4.3 Energie Besparen

Onderwerp	Doel 2022	Begroot
Subsidie H100	Jaarplan Hilversum 100 uitvoeren	€ 50.000
Subsidie energiecoöperaties	Diverse jaarplannen uitvoeren	€ 60.000
Opdracht energiecoöperaties Warmtescans (amendement 21-183)	Uitvoeren circa 1400 warmtescans conform opdracht	€ 50.000
RREW	Uitvoeren conform opdracht	€ 360.000
Inhuur medewerker duurzaamheidslening		€ 25.000
Totaal		€ 545.000

Green Deal HET (elektrische deelauto's)

De Green Deal deelauto's is in 2021 afgerond. De gemeente blijft het project wel volgen en overlegt met HET over opschaling. In principe is het project kostendekkend van opzet. Het is een mooie manier om niet alleen het autogebruik te verminderen en te vergroenen (omdat er uitsluitend met elektrische auto's wordt gereden), het scheelt ook veel in de parkeerdruk in een wijk. Er is overleg met team Mobiliteit om dit project over te nemen in 2022.

Opdrachten energiecoöperaties

RREW

Eind 2020 is er een subsidieaanvraag gedaan voor de RREW (Regeling Reductie Energiegebruik Woningen) regeling van het rijk. Het doel van deze regeling is om huurders en eigenaar-bewoners te stimuleren energie te besparen in hun woning. Door deze regeling vermindert de CO₂-uitstoot en verlagen de woonlasten. De huurders en eigenaar-bewoners worden zich bewust van hun mogelijkheden om energie te besparen. De RREW is een vervolg op de RRE. Bij de RREW moeten ook huurders betrokken zijn. Bij de RRE was deze doelgroep uitgesloten. Deze subsidie is toegekend voor de jaren 2021 en 2022. Met dit budget zullen onder andere energiecoaches worden ingezet om adviezen te geven en tegoedbonnen uit te delen voor kleine energiebesparende maatregelen in en om het huis.

De RREW wordt uitgevoerd door de samenwerkende energiecoöperaties HilverZon en HET, die gezamenlijk een projectleider ingehuurd hebben. Ook alle Hilversumse energiecoaches worden voor de uitvoering van de RREW ingezet, gecoördineerd vanuit één aansturing. Daarnaast wordt voor de uitvoering van de RREW samengewerkt met het Duurzaam Bouwloket, de woningcorporaties en Versa Welzijn. Op die manier moeten binnen een jaar 5100 Hilversumse huishoudens kunnen profiteren van deze regeling, middels energie-advies en/of een tegoedbon voor duurzaamheidsmaatregelen in huis (à € 70,-).

Met deze opzet van uitvoering van de RREW stimuleren we in Hilversum een brede samenwerking tussen energiecoöperaties, woningcorporaties en welzijnswerk, die ook na deze RREW-actie zijn vruchten af zal werpen voor de energietransitie.

Coördinatie Energiecoaches

In het kader van de RREW verzorgen de samenwerkende energiecoöperaties HilverZon en HET de coördinatie van de werkzaamheden van de energiecoaches, hun begeleiding en opleiding. Daarnaast worden speciaal voor de huursector extra 'energieconciërges' opgeleid om in hun buurt of woonblok de bewoners bij te staan in voorlichting en het nemen van kleine energiebesparende maatregelen. Mogelijk dat er in 2022 nog extra coaches opgeleid en ingezet moeten worden voor het bestrijden van energie-armoede. Er komen in 2022 waarschijnlijk extra middelen van de Rijksoverheid specifiek voor dit doel beschikbaar.

Uitvoering Warmtescans conform amendement 21-183

De energiecoöperaties hebben een plan om dit project uit te voeren ingediend. Daarbij is het de bedoeling om de uitvoering te organiseren met scholieren en studenten. Dat vergt enige organisatie en opleiding, waardoor er in de winter '21-'22 wel gestart kan worden, maar de afronding van het project in de winter '22-'23 plaats zal moeten vinden. Het nemen van warmtefoto's kan alleen succesvol bij een lage buitentemperatuur.

Hilversum100

Het duurzaamheidsplatform Hilversum100 is begin 2021 officieel een stichting geworden. Naast een beperkte subsidie van de gemeente van maximaal € 50.000, is H100 op zoek naar bijdragen van andere partners (organisaties, bedrijven) en zijn zij in de markt voor concrete opdrachten op het gebied van duurzaamheid (breder dan energietransitie). H100 organiseert ook in 2022 een veelheid aan bijeenkomsten, acties en initiatieven, veelal met inzet van vrijwilligers. De subsidie is bedoeld om de organisatie draaiende te houden, ruimtes te huren en publiciteit te maken op het gebied van de energietransitie en de verbindingen met aanpalende duurzaamheidsterreinen. Vrijwel wekelijks zijn er duurzaamheidsactiviteiten waar de H100 bij betrokken is, naast de Duurzame 3-daagse en de Footprint Challenge. Daarmee geeft H100 invulling aan hun rol om bewoners en bedrijven te activeren hun eigen deel in de energietransitie uit te gaan voeren.

Overige activiteiten Team energietransitie

Duurzaamheidslening wordt 'duurzaam wonen lening'	Vernieuwd en uitgebreid, waardoor in 2022 meer mensen voor bredere duurzaamheidsdoelen gebruik kunnen maken.
Grote projecten	Adviesfunctie vanuit Team energietransitie, bijvoorbeeld bij Stationsgebied, 1221 en Arenapark
Leidraad duurzaam bouwen en ontwikkelen	In 2022 wordt de Leidraad duurzaam bouwen en ontwikkelen afgerond, een instrument om duurzaam bouwen te vergemakkelijken.
Welstandnota	Monumenten en beschermd stadsgezicht moeten ook verduurzamen en tegelijk hun uitstraling behouden. Nieuwe richtlijnen moeten dit beter mogelijk maken.

5. Communicatie

Doel	Begroot
Inlenen senior communicatieadviseur (24 u/pw)	€ 65.000
Inlenen junior communicatie adviseur (20 u/pw)	€ 35.000
Overige, bijv. flyers/poster, beeldmateriaal, etc.	€ 12.350
Totaal	€ 112.350

Zowel het participatietraject voor de Transitievisie Warmte, de PAW De Meent, als de RREW-regeling laten zien dat de energietransitie vooral een sociale transitie is. Technisch is alles oplosbaar en ook in financiële zin is er veel mogelijk, maar de echte uitdaging ligt op het sociaal-culturele vlak. Hoe bereid zijn we met z'n allen om radicaal te kiezen voor fossielvrij en duurzaam? De manier om die sociale transitie te beïnvloeden is uitgekiende communicatie. Bewustwording van nut, noodzaak en urgentie van de energietransitie en vervolgens goede informatie voor wie op zoek is naar isolatiematerialen, advies, zonnepanelen, warmtepompen, etc.

In 2022 richt de externe communicatie zich op:

- Het informeren over de mogelijkheden en kansen om de woning of het bedrijf te verduurzamen, inclusief subsidiemogelijkheden en duurzaamheidsleningen.
- Het informeren waar bewoners en ondernemers hulp en ondersteuning kunnen krijgen, denk aan de energiecoaches van de energiecoöperaties, het duurzaam bouwloket en het Energiedienstenbedrijf (zoals bij pilot Acaciapark/Kolhornseweg).
- In samenwerking met Duurzaam Bouwloket een campagne ontwikkelen zodat duidelijk wordt waar inwoners terecht kunnen voor informatie en advies.
- Het betrekken van bewoners en ondernemers bij projecten en planontwikkeling en zonneprojecten zoals bij het vliegveld.
- Het zichtbaar maken van duurzame daden van bewoners/ondernemers en van onszelf middels verhalen. Daarin adresseren we wat bewoners nu al zelf kunnen doen (zowel kleine als grote ingrepen), wat dat oplevert en waar ze terecht kunnen voor informatie en ondersteunen en hoe ze kunnen meedoen.

Middelen die we hierbij inzetten zijn onder meer:

- Website www.hilversum.nl/aardgasvrij
- Maandelijks digitale nieuwsbrief Hilversum Aardgasvrij
- Minimaal twee keer per maand inzet social media met tips, verhalen en mogelijkheden.
- Delen tips en adviezen van het Duurzaam Bouwloket
- Iedere maand publicatie bewonersverhaal (artikel of filmpje)
- Promotieactie voor de RREW subsidie
- Eenduidig messagehouse

In de communicatie zoeken we verbinding en bundelen krachten met initiatieven in de stad, zoals de energiecoöperaties en Hilversum100. Ook het Duurzaam Bouwloket is hierin een belangrijke partner. Op onderdelen werken we ook samen met de regio Gooi- en Vechtstreek en de energieregio Noord Holland Zuid.

Dit jaar zal er ook veel communicatie en participatie-inzet zijn op de PAW Meent. Samen met partners werken we hiervoor de plannen uit. Verschillende middelen worden ingezet zoals enquête, bijeenkomsten, oplooppjes, maandelijkse nieuwsbrief, huis-aan-huis nieuwsbrief, wijkblad, bewonersbrieven.

Als laatste zal dit jaar ook meer inzet zijn op interne communicatie binnen de gemeente. Veel collega's zijn aan de zijlijn of op thema's betrokken bij de energietransitie. Het is belangrijk dat zij aangehaakt blijven in de stappen die we zetten en goed op de hoogte zijn van alle ontwikkelingen. Bovendien moet de energietransitie ook onderdeel worden van ander beleid, zodat drempels weggenomen worden, combinatiekansen benut worden en juiste prioriteiten gesteld worden.

6. Programma en Organisatie

Doel	Begroot
EDB	€ 41.824
klimaatverbond rapport/lidmaatschap	€ 2.500
onvoorzien	€ 3.326
Totaal	€ 47.650

Organisatie en regie door de gemeente

Op hoofdlijnen heeft de rijksoverheid de regie genomen met de opstelling van het Klimaatakkoord en de uitwerkingen daarvan. Dat heeft geleid tot de Regionale Energie Strategie (RES) en de aanpak via de Transitievisie Warmte (TVW), inmiddels beide vastgesteld door de raad. Veel van de inzet van de gemeente is een direct gevolg van, of anders te relateren aan de RES of de TWV. De RES wordt vooral in regionale samenwerking uitgevoerd, de TVW is echt een lokale aangelegenheid. Bij beiden is de gemeente de regisseur. Die rol houdt vooral in dat bewoners en ondernemers gefaciliteerd worden om huis, bedrijf en vervoer te verduurzamen.

De manier waarop de gemeente vorm en inhoud geeft aan de rol van regisseur en facilitator, is vooral gericht op het bouwen, opschalen en professionaliseren van een netwerk van partijen die samen de uitvoering verzorgen: de samenwerkende energiecoöperaties (bewoners), het Energie Diensten Bedrijf (aanbieders) en het Duurzaam Bouwloket (energieloket). Zij vormen de kern van de aanpak, waar omheen diverse andere partijen ook een belangrijke bijdrage leveren, zoals ondernemersverenigingen, de Hilversum100 en andere initiatieven, maar ook netwerkbedrijven, Waternet, omgevingsdienst en anderen.

In 2021 is hard gewerkt aan het bouwen van de structuur van waaruit al deze partijen samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties de komende jaren de energietransitie vorm gaan geven, op een veel groter schaalniveau dan tot op heden. Daarbij heeft de gemeente zich m.n. gericht op helderheid over rollen en taken van partijen, en op het creëren van ketens van dienstverlening (bijvoorbeeld de 'klantreis' energiecoach – DuBo loket – EDB). De gemeente heeft hiermee haar regierol in 2021 steviger ter hand genomen, overeenkomstig het advies van de Rekenkamer. Concreet is deze regierol o.a. vorm gegeven door:

- het onderzoek van Klimaatverbond naar onze energiecoöperaties en het sturen op één stevige en professionele coöperatie,
- afstemming tussen energiecoöperaties, EDB en green deal coaches wie zich richt op welke doelgroep (particulieren, ondernemers, VvE's),
- afspraken over samenwerking tussen EDB en energiecoöperaties zowel lokaal als regionaal,
- overname financiering energiecoaches door gemeenten van EDB o.b.v. regionale afspraken,
- toewerken naar meerjarige opdrachtverlening aan de energiecoöperatie(s).

Vanzelfsprekend lopen deze werkzaamheden 'achter de schermen' door in 2022 en volgende jaren. Tegelijkertijd zijn in 2022 de eerste tastbare resultaten zichtbaar:

- Hilverzon en HET hebben samen de uitvoering van de RREW in 2021 en 2022 opgepakt, voor de uitvoering van dit grootschalige project waarmee in één jaar tijd ruim 10% van de Hilversumse huishoudens wordt bereikt, hebben zij één ongedeelde werkorganisatie ingericht,
- actieve betrokkenheid EDB bij de PAW Meent middels aanbod van totaalpakketten-op-maat,

- gebiedsgerichte aanpak Acaciapark e.o. door EDB met diverse totaalpakketten (aardgasvrijklaar, aardgasvrij, aardgasvrij + zonnepanelen) voor woningen van na 1995.

Op deze manier wordt ook in 2022 invulling gegeven aan een van de kernpunten van het advies van de Rekenkamer: meer regie vanuit de gemeente. Het andere kernpunt van het advies van de Rekenkamer, een directere relatie tussen (1) doelen/ambities, (2) de inzet van middelen en instrumenten, en (3) resultaten en effecten, is opgepakt middels het in overleg met de raad ontwikkelde Dashboard Energietransitie. Jaarplan 2022 en Dashboard samen bieden inzicht in de relatie tussen doelen, middelen en resultaten en brengen de gemeenteraad zo beter in positie om haar kaderstellende en controlerende rollen in te vullen – ook een nadrukkelijk advies van de Rekenkamer.

De gemeente zal zich actief (blijven) inzetten om financiering van het rijk te bepleiten en daar waar dat al mogelijk is, er gebruik van te maken. Datzelfde geldt voor provinciale en Europese subsidies. Niet alleen burgers en bedrijven moeten financieel ondersteund worden in de energietransitie, ook de gemeente moet investeren. Een recent advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (Van Parijs naar Praktijk, ROB, januari 2021) geeft aan dat de gemeenten in Nederland jaarlijks € 600 miljoen extra nodig hebben om het Klimaatakkoord uit te voeren, om voldoende personeel in te zetten op de uitvoering van de maatregelen. Voor Hilversum is berekend dat er vanaf nu tot in elk geval 2030 circa 20 fte nodig zijn voor de energietransitie. De verwachting is dat het nieuwe kabinet mogelijkheden gaat bieden om dit (ten dele) te financieren.

Energiecoöperaties en bewonersinitiatieven

De manier waarop de gemeente met de maatschappelijke initiatieven omgaat verandert. Als uitwerking van zowel de aanbevelingen van de Rekenkamer als de conclusies uit het rapport van het Klimaatverbond Nederland, wordt steeds gewerkt aan een duidelijke rolverdeling, een heldere communicatie daarover en een meer zakelijke en professionele verhouding. Met heldere afspraken over gezamenlijke doelen. Alleen dan kunnen we de opschaling mogelijk maken die nodig is om het Klimaatakkoord uit te voeren.

Tegelijkertijd vergt een schaa sprong professionalisering. Een energiecoöperatie kan een goede rol spelen als lokaal energiebedrijf, eigenaar van opwekcapaciteit van duurzame energie en bijvoorbeeld ook van een wijk-warmte-voorziening. Maar voor de noodzakelijke groeisnelheid en omvang die deze nieuwe fase van opschaling vergt, is meer kennis, kunde, continuïteit en financiële soliditeit noodzaak. Dat kan niet meer met alleen maar vrijwilligers, dat vergt een professionele organisatie van voldoende grootte. Zo'n professionele energiecoöperatie kan alleen bestaan bij voldoende marktomvang, er moet immers geld verdiend worden om de professionals te betalen. De omvang van de gemeente Hilversum lijkt minimaal nodig voor één professionele energiecoöperatie, ook al omdat de mogelijkheid om te verdienen met de opwek van duurzame energie beperkt is. Elders in Nederland hebben energiecoöperaties vaak inkomsten uit de exploitatie van windmolens of grote zonneparken, de politieke keuze in het Gooi maakt dat op dit moment niet mogelijk.

Bovenstaande impliceert dat er maar één energiecoöperatie kan doorgroeien naar het benodigde professionele niveau, zodat er keuzes nodig zijn. Een vérgaande vorm van samenwerking of fusie van HilverZon en HET lijkt daarbij de meest voor de hand liggende optie. De gemeente ondersteunt dat proces, of –mocht die samenwerking niet lukken- zal kiezen voor één coöperatie.

Overige bewonersinitiatieven op het gebied van de energietransitie, zoals ontstaan in De Meent en in Kerkelanden, zijn een belangrijke aanvulling op de professionele energiecoöperatie. Dat blijven vrijwilligersorganisaties, met een sterke binding met de inwoners in een wijk. De gemeente ondersteunt die initiatieven. Daarnaast is op het bredere vlak van duurzaamheid, waar energie een belangrijk onderdeel van is, het platform Hilversum100 doorgegroeiwd als stichting. Een netwerk van individuen, ondernemers en organisaties met als doel om door verbinding van initiatieven de duurzame ontwikkeling in Hilversum te stimuleren.

Deze burgerinitiatieven zijn uitermate belangrijk voor het bereiken van burgers, het betrekken van steeds meer mensen bij de energietransitie, zodat die uiteindelijk van iedereen wordt. Want dat is wel wat er nodig is: elk individu, elk huis en elk bedrijf krijgt te maken met nieuwe manieren van koken, verwarmen, autorijden, etc. De verwachting is dan ook dat er meer burgerinitiatieven zullen ontstaan. Mede daarom is er een afwegingskader opgesteld (en als bijlage in de Transitievisie Warmte opgenomen), zodat nieuwe burgerinitiatieven objectief beoordeeld kunnen worden. Op basis daarvan kan al dan niet ondersteuning worden verleend. Dit afwegingskader was één van de belangrijkste aanbevelingen van de Rekenkamer in 2021.

Energie Diensten bedrijf

In 2020 is het regionale Energie Diensten Bedrijf (EDB) opgericht als stichting. De reden is dat een dergelijke organisatie nodig is om de schaa sprong in verduurzaming van de gebouwde omgeving waar te kunnen maken. Het doel van het EDB is dat het organiseert: als iemand zijn huis wil verduurzamen, dan zijn er een hele reeks stappen nodig om dat gerealiseerd te krijgen. Informatie over mogelijkheden, technieken, subsidies, advies, offertes, aannemers, installateurs, etc. moet overzichtelijk en op het juiste moment beschikbaar zijn. Door nauwe samenwerking van de energiecoöperaties (energiecoaches), het Duurzaam Bouwloket (informatie en advies), kennisinstituten en opleidingen en de bouw- en installatiebedrijven binnen het EDB, moeten het voor de huiseigenaar gemakkelijk maken. De energiecoöperaties zullen daarbij met hun energiecoaches in de meeste gevallen de ingang vormen voor inwoners om in contact te komen. Het doel voor het EDB in 2022 is om een zo groot mogelijk aantal product-marktcombinaties vorm te geven, waarmee bewoners van verschillende typen woningen een duurzaamheidspakket op maat gepresenteerd kunnen krijgen. Daarmee wordt de aanpak van de woning eenvoudiger, duidelijker en goedkoper.

Duurzaam Bouwloket

Het Duurzaam Bouwloket fungeert als energieloket voor bewoners van Hilversum. Op www.Duurzaambouwloket.nl is heel veel informatie over het verduurzamen van woningen te vinden, evenals doorverwijzing naar persoonlijk advies via een Energiecoach van de energiecoöperatie of een professioneel advies of offerte via het Energie Diensten Bedrijf. Ook kunnen medewerkers van het Duurzaam Bouwloket telefonisch of per email informatie geven en kunnen ze ingezet worden bij lokale informatie bijeenkomsten. Het contract met het Duurzaam Bouwloket wordt per 1 januari 2022 verlengd.

7. Begroting

3. Opwekken zonne-energie		
	RES - Bijeenkomsten	€ 5.000
	Zon op vliegveld*	*
	Zon op parkeerplaatsen	€ 30.000
	Zon op grote daken*	*
	Zon op nieuwe lokaties	€ 25.000
	Projectleider Zonprojecten	€ 75.000
	Versnellen Zon op Schooldak (amendement 21-184)	€ 100.000
	Totaal	€ 235.000
4.1 Transitievisie Warmte		
	Geothermie (amendement 21-185)	€ 50.000
	Onderzoek collectieve warmtevoorzieningen (amendement 21-194)	€ 50.000
	Totaal	€ 100.000
4.2 Proeftuin Aardgasvrije wijken		
	co-financiering PAW	€ 35.000
	Totaal	€ 35.000
4.3 Energie besparen		
	Green Deal Coach Kantoren en bedrijfsmatig vastgoed	€ 55.000
	Green Deal Coach Mediapark	€ 35.000
	Opdracht energiecoöperaties Warmtescans (amendement 21-183)	€ 50.000
	RREW	€ 360.000
	Inhuur medewerker duurzaamheidslening	€ 25.000
	Totaal	€ 525.000
5. Communicatie		
	Inlenen senior communicatieadviseur (24 u/pw)	€ 65.000
	Inlenen junior communicatie adviseur (20 u/pw)	€ 35.000
	Overige, bijv. flyers/poster, beeldmateriaal, etc.	€ 12.350
	Totaal	€ 112.350
6. Programma organisatie		
	EDB	€ 41.824
	Subsidie H100	€ 50.000
	Subsidie energiecoöperaties	€ 60.000
	klimaatverbond rapport/lidmaatschap	€ 2.500
	onvoorzien	€ 3.326
	Totaal	€ 157.650
EindTotaal		€ 1.165.000
Dekking		
	Meerjarig begroot programma "Energietransitie 2021-2025"	€ 555.000
	Versnellen Zon op Schooldak (amendement 21-184)	€ 100.000
	Geothermie (amendement 21-185)	€ 50.000
	RREW**	€ 360.000
	Onderzoek collectieve warmtevoorzieningen (amendement 21-194)	€ 50.000
	Opdracht energiecoöperaties Warmtescans (amendement 21-183)	€ 50.000
	Eindtotaal	€ 1.165.000

* Deze projecten vergen in 2022 geen investering in middelen door de gemeente. De Green Deal Coach en de Projectleider worden ingezet bij realisatie van Zon op Dak en Zon op Vliegveld.

**De RREW is een rijkssubsidie van €510.000 te besteden in 2021 en 2022

8. Meerjarige vooruitblik

Urgentie

Het doel is duidelijk: de wereld moet overstappen van fossiele naar duurzaam opgewekte energie. De huidige internationale afspraken daarover dateren uit 2015, de klimaatconferentie in Parijs. De verwachting is dat die afspraken eind 2021 in Glasgow verder aangescherpt zullen worden. Dat wil zeggen dat het einddoel waarschijnlijk eerder bereikt moet zijn dan 2050, de huidige streefdatum. Die verwachting is gestoeld op nieuw onderzoek van het IPCC (augustus 2021) en op een langjarige ontwikkeling: zowel de klimaatrampen als de beleidsmatige reactie daarop blijken steeds urgenter dan eerst gedacht.

Bij de Nederlandse overheid lijkt er een kanteling te ontstaan. Van jarenlang afzwakken en uitstellen van noodzakelijke maatregelen, aanpassing van regelgeving en onvoldoende financiering van de energietransitie, lijkt de urgentie nu duidelijk te worden. Mede gedwongen door de EU en de rechter wordt de aanpak van de energietransitie ook in Nederland voortvarender. De rijksbegroting voor 2022 geeft al behoorlijke investeringsruimte, de kabinetsformatie zal daar naar verwachting nog een flinke schep bovenop gaan doen. Dat betekent vervolgens ook dat de lokale overheden hun inspanningen voor de energietransitie zullen moeten verveelvoudigen en daartoe in staat gesteld gaan worden.

Nieuwe planning

Om het huidige Klimaatakkoord uit te voeren is tot 2030 ongeveer een verdrievoudiging nodig van de inspanningen in Hilversum. Zeker is inmiddels dat het Klimaatakkoord verder aangescherpt zal worden: de 49% CO₂-reductie in 2030 wordt tenminste 55%, waarschijnlijk wel meer. In de aanpak van de energietransitie in Hilversum hoeft inhoudelijk niet zoveel te veranderen. De zoektocht van de afgelopen jaren heeft wel een behoorlijk pakket aan maatregelen en activiteiten opgeleverd, waarmee we uitvoering geven aan de RES (opwek) en Transitievisie Warmte (besparing). Zie het overzicht in dit Jaarplan 2022. Bovendien is in organisatorisch opzicht een goede basis gebouwd om mee verder te kunnen. Wat wel zal moeten veranderen is de intensiteit en snelheid van uitvoering van alle acties en maatregelen. Heel concreet: volgens het Klimaatakkoord dachten we in 2030 minimaal 95 GWh duurzame elektriciteit te moeten opwekken in Hilversum. Dat getal zal mogelijk verdubbelen c.q. een aantal jaren eerder gerealiseerd moeten zijn. Niet anders, wel sneller.

Beleidsmatig lijkt er niet zo'n groot probleem te ontstaan, qua uitvoering wel. De grootste uitdaging is om bewoners en ondernemers mee te krijgen in die versnelde, grootschaliger aanpak van de energietransitie. Hun huis en hun bedrijf moet aangepakt worden, dat moeten ze dan natuurlijk wel willen. Die sociale transitie in betrekkelijk korte tijd vergt veel inspanningen. Daarnaast is er nog een groot probleem: het aantal mensen dat al het werk kan uitvoeren. Aannemers en installateurs, mensen die het elektriciteitsnetwerk aanpassen, het huis isoleren, warmtepompen plaatsen. Daarvan zullen er de komende jaren veel opgeleid moeten worden, om de noodzakelijke planning te kunnen halen.

Regiefunctie

De gemeente houdt een belangrijke regiefunctie in de energietransitie. Dat komt door de genoemde problemen: die moeten vooral lokaal en regionaal aangepakt worden. Voor het huidige beleid op energietransitie betekent dit nóg meer aandacht voor communicatie, advies en begeleiding van zowel bewoners als bedrijven en daarnaast (veel) meer aandacht voor opleiding en scholing van professionals. De huidige opzet met energiecoaches en -conciërges, begeleiding van bedrijven samen met het Energie Diensten bedrijf en het Duurzaam Bouwloket, biedt daarvoor een goede basis voor opschaling.

Formatie intern

De huidige omvang van Team Energietransitie binnen de gemeente is in zowel fte als budget ruimschoots onvoldoende om bovenstaande ontwikkelingen te kunnen uitvoeren. Bij de kabinetsformatie zal besloten worden over een extra impuls aan gemeenten om het Klimaatakkoord uit te kunnen voeren op basis van een rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur. Voor Hilversum zou dat om circa 20 fte extra gaan. Daarnaast zullen ook bestaande fte's in andere teams in toenemende mate onderdelen van de duurzaamheidstransitie moeten integreren in hun werk. Naast het aantrekken van nieuw personeel zal Team Energietransitie dus ook intern meer medestanders moeten vinden.

Deze opschaling in fte zal ook budgettaire consequenties moeten krijgen. Beide zijn prominent aandachtspunt bij een nieuw collegeprogramma in het voorjaar van 2022, te meer daar de huidige financiering van Team Energietransitie in 2022 afloopt.

Financiering extern

De energiecoöperaties en ook het duurzaamheidsplatform Hilversum100 zijn belangrijke burgerinitiatieven die de gemeente helpen haar doelen te realiseren. Door het organiseren van allerlei duurzaamheidsevenementen, voorlichtingsbijeenkomsten, trainingen, etc. Ook door de opleiding en coördinatie van de inzet van energiecoaches en -conciërges, waarmee de energiecoöperaties een belangrijke rol spelen in de uitvoering van de warmtetransitie. Goede afstemming in die keten met het Energie Diensten Bedrijf en het Duurzaam Bouwloket is daarbij essentieel. Daarnaast vervullen de energiecoöperaties een belangrijke rol bij de doelstelling dat de nieuwe, duurzame energie voor minimaal de helft in lokale handen moet komen. Dat alles vergt een professionele aanpak en uitvoering. Veel van het werk kan met vrijwilligers worden gedaan en dat zal zo blijven. Maar een deel van de organisatie en kennis moet op professionele wijze (en dus betaald) plaatsvinden, bij voorkeur in één sterke koepelcoöperatie, die service kan verlenen aan de andere, vrijwillige coöperaties.

De gemeente is zich bewust van het feit dat ze nogal wat vraagt van deze organisaties en dat daar ook iets tegenover mag staan. Hoewel het streven is dat deze organisaties steeds meer op eigen benen kunnen staan en daarnaast werkzaamheden in opdracht uitvoeren, is dat vooralsnog niet mogelijk. Dat heeft mede te maken met de politieke besluiten om geen windmolens en grote zonneparken toe te staan binnen Hilversum, een belangrijke inkomstenbron voor energiecoöperaties elders in het land. Het professionele advies en aanbieden van product-marktcombinaties heeft de gemeente georganiseerd in het regionale Energie Diensten Bedrijf, waarmee ook die markt voor de energiecoöperaties weg valt. Daardoor blijven er weinig mogelijkheden over om professionals te betalen. Daarom zal de gemeente dat in enige mate nog wel een flink aantal jaren moeten blijven subsidiëren. Het voornemen bestaat om daar langjarige afspraken over te maken, zodat zowel de H100 als de energiecoöperatie kan rekenen op continuïteit.

Bijlage 1: Dashboard Energietransitie

In apart bestand bijgevoegd.

Bijlage 2: planning stukken voor de gemeenteraad en raadscommissie

